

Līguma saistošais spēks

Saistību tiesību 4. temats
2009

Elementāri jautājumi

- Kādas juridiskas sekas rada līgums?

? Saistību vai saistības?

? Pienākumu izpildīt?

?prasījumu vai pras-us?

? Atbildību?

Kāpēc vispār būtu jāpilda? Kā nodrošināt?

Vispārējais noteikums CL, kam sekos atrunas

- 1587. Tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atlīdzinot otram zaudējumus.
- **PACTA SUNT SERVANDA!**

Pienākums pildīt līgumus

- Mērķis sasniegt ekonomisku rezultātu
- “Pacta sunt servanda” – kāpēc nav, ka jāpilda kontrakti?
- CL 1585. p.: ”ne sevišķais smagums, ne ..vēlāk radušās .. grūtības”
- Vai Latvijā ir lielāks kategoriskums kā romiešu tiesībās?

Latvijas atšķirības no citām valstīm

- Latvijas CL tiek uzskatīts par kategorisku, neelastīgu, dogmatisku.
- Taču pants skatāms kopsakarā ar citiem, kuros ir izņēmumi un atrunas.
- Ārvalstīs arī atzīst, ka līgums saista, bet izņēmumi ir citādāk formulēti.

Literatūra:

Māc grāmata + daudz lit angļiski
Eiropas līgumu tiesību principi +DCFR
UNIDROIT starptautisko komercīgumu
principi

ANO 1980. g. Vīnes konvencija
Patērētāju tiesību aizsardzības likums.
Varul Paul. Performance and Remedies
for nonperformance. Juridica
International. Tartu. Nr XIV, 2008,
p.104-110. (Tulkos studente)

Svarīgs jaunums Eiropai

- DCFR III grāmata, III.- 1:101

Saistība ir pienākums izpildīt to, ko viena puse ir parādā otrai

Izpildīšana nozīmē darīt to, kas izriet no saistības

Neizpildīšana ir jebkura neveiksme izpildīt, neatkarīgi no tā, vai attaisnojami vai nē.

Izņēmumi (pēc CL1589.p)

1. Kad atkāpšanās pamatota ar paša līguma raksturu.
2. Kad to konkrēti atļauj likums.
3. Kad atkāpšanās tiesība pielīgta
 - (ir vēl citi izņēmumi citos CL pantos)

...ar paša līguma raksturu

- Kad no līguma izriet pienākums pašam kreditoram iepriekš kaut ko izdarīt, piem.,
 - pasūtītājam jāierāda būvlaukums,
 - iepriekšēja samaksa,
 - kredītvēstule (akreditīva atvēršana),

vingrinājums

- Pagasta padome pārdevusi SIA-ai sporta zāli, vienošanās paredz ik gada ceturksni noteiktu maksājumu līdz pilnīgai samaksai. Pēc trim nesamaksātiem ceturkšņiem pārdevējs prasa tiesā līguma atcelšanu nemaksāšanas dēļ. Tiesu palāta piesauc CL 1588. un 2039. p., kas nosaka, ka nepildīšanas dēļ nevar atkāpties no līg.
- Senāts lemj citādāk. Kāpēc??

..kad konkrēti atļauj likums

- Atkāpšanās pārmērīga zaudējuma dēļ (retos gadījumos – pirkumā – 2042., 2043., un īrē, nomā -2170.)
- Uzņēmuma līgumā – patvaļīgi grozīts plāns, iepriekšējais aprēķins izrādījies pārāk zems – 2229.
- Uztura un darba līgumos – tikumības un taisnprātības apsvērumi -2104., 2193.

Patērētāju tiesībās

- Atteikuma tiesības

Saistību sevišķais smagums?

- Paverdzinošs?
- Netaisns?
- Uzspiests?

• Pārgrozījušies apstākļi?

..puses pielīgušas atkāpšanās ties.

- Līgumu brīvība ļauj nolīgt pat par nelielu nokavējumu atkāpties
- Ja pētniecībā sagaidāms negatīvs rezultāts..
- Ja izpildās nosacījums.. Utt.

DCFR II.-1:103 Binding effect

- (1) A valid contract is binding on the parties >>ir saistošs
- (3) This Article does not prevent modification or termination of any resulting right or obligation by agreement between the debtor and creditor or as provided by law. >> grozīt vai izbeigt pusēm vienojoties vai kā nosaka likums.

Kas definēts UNIDROIT principos?

- Puses līgumsaistības neizpildīšana ir attaisnojama, ja šī puse pierāda, ka cēlonis bija kāds šķērslis, kuru tā nevarēja kontrolēt, un nevarēja saprātīgi sagaidīt, lai šī puse līguma noslēgšanas brīdī paredzētu šķēršļa rašanos, vai izvairītos no šī šķēršļa, vai pārvarētu šķērslī vai tā sekas.(7.1.7. punkts)

Vai nepārvarama vara neļauj atteikties no līguma?

- CL 1773.-1775. pp. ir par zaudējumu atlīdzības izslēgšanu. Vai vajadzētu agrāk? Vai vispār šāds institūts der?

1774.p.

- Nejaušs zaudējums nevienam nav jāatlīdzina. Tādēļ, ja nejaušs šķērslis kavē kādu izpildīt uzņemto saistību, jāatzīst, it kā viņš to būtu izpildījis, ja vien viņš līgumā nav uzņēmis nejaušības risku.

- Vai pants der, lai attaisnotu nepildīšanu?

Nepārvaramas varas (turpmāk –attaisnojuma) pazīmes

- Notikums, no kura nav iespējams izvairīties un kura sekas nav iespējams pārvarēt,
 - Ko saprātīga persona līguma slēgšanas brīdī nevarēja paredzēt,
 - Kas nav noticis puses vai tai pakļautas persona rīcības dēļ,
 - Kas saistību izpildi ne tikai apgrūtina, bet padara neiespējamu.
- Lasīt: Torgāns K. Kas ir “force majeure”? – Dienas Bizness, 2003. 3. apr.
Jautājums bija par to, kā 2003. gadā saprot šo izplatīto terminu.

Force majeure klauzula līgumos

- Neizsmeļošs piemērveida uzskaitījums: stihiskas dabas parādības, plūdi, zemestrīce, nogruvumi, pārmērīgs sals, masu nemieri, karadarbība, streiki, lokauti, valsts varas iestāžu darbības vai aizliegumi utml.
- Kādas problēmas rada šādi formulējumi?

Kontrolei nepakļaujami apst.

Puse neatbild par .. saistības neizpildīšanu, ja pierādīts, ka tā bijusi tāda šķēršļa radīta, kuru puse nespēj kontrolēt, un, ka no puses saprātīgi nevarēja gaidīt šā šķēršļa ņemšanu vērā līgumu slēdzot, vai izvairīšanos no šī šķēršļa, vai šķēršļa, vai tā seku pārvarēšanu (ANO konv. 79.p.)

• NB: nav lietots termins *force majeure*!

Divu tulkojumu iespēja,
kurai dot priekšroku?

Attaisnojams šķērslis
(attaisnojums)

Nepārvarama vara

Kas pārņemams no ārvalstīm?

- Elastīgāka pieeja taisnīguma vārdā,
- Precizējumi par
 - Būtisku līguma pārkāpumu
 - Pārmērīgu apgrūtinājumu (hardship)
 - Par līguma izpildes pagarinājumu kā soli uz smagākām sankcijām,
 - Par mērķa sabrukumu (frustration)
 - Par personisko spēju nepietiekamību radošajā jomā

ANO, ārzemēs -būtisks pārkāpums

- .. līguma noteikumu pārkāpums ir būtisks, ja tas rada otrai pusei tādu kaitējumu, ka šī otra puse lielā mērā zaudē to, ar ko tai bija tiesības rēķināties saskaņā ar līgumu, izņemot gadījumus, kad pārkāpusī puse nebija paredzējusi tādu iznākumu, un saprātīga persona analoģiskos apstākļos to nebūtu paredzējusi (ANO konv. 25. p.)

CL grozījumu projekts

1587. Pantu papildināt ar 2. daļu: Ja saistības izpilde kļuvusi pārmērīgi apgrūtināša sakarā ar objektīvām apstākļu izmaiņām, līdzejiem ir pienākums veikt pārrunas, lai grozītu līgumu vai to izbeigtu. Līdzējs var atsaukties uz apstākļu izmaiņām, ja: sk nākošo

Var atsaukties, ja:

- Apstākļu izmaiņas notikušas pēc līguma noslēgšanas;
- Līdzējs līguma slēgšanas brīdī nevarēja paredzēt apstākļu izmaiņas;
- Līdzējs nav uzņēmis apstākļu izmaiņas risku.
 - Seko sarunas par līguma groz vai izbeigšanu
 - Tiesā, ja nevienojas

Izpildīšanas grūtības (hardship)

- Sk māc grām

Mērķa sabrukums. Frustration of purpose

- Sk māc grām

Saistības izpildes pagarinājums

- Nav atbrīvošana no sekām
- Solis uz izbeigšanu

Neizpildīšanas sekas – kurš ceļš?

- Tiesība vienpusēji atkāpties – 1951. 2229., 2313. p.
- Tiesība prasīt līguma atcelšanu – 2171., 2172.
- Paziņot otram pusei par līguma izbeigšanu – UNIDROIT .. 7.3.2.

1588.p.

- Viena puse nevar atkāpties no līguma bez otras puses piekrišanas pat tad, ja pēdējā to nepilda, un tādēļ, ka viņa to nepilda

(atbalss no romiešu tiesībām – divi patstāvīgi un svinīgi apsolījumi)

- Vai pircējam jāmaksā cena, ja pārdevējs nepilda pienākumu dot lietu? Kāpēc?

Jaunas vēsmas

- Paplašināt tiesības vienpusēji atteikties, ja otra puse nespēs izpildīt vai to pat paziņojusi. Sk. ANO Konvenciju, ELTP.

Līguma tiesiskuma vērtēšana

- Šie faktori neattiecas uz tematu, kurā runa ir par TIESISKI noslēgta līg spēku, bet jāpatur vērā vispār (nav jāraksta eksāmenā, ja neprasa)
- Rīcībspējas trūkums (1405.p.)
- Gribas defekti (1445., 1467., 1437., 1438.)
- Formas prasību neievērošana(1475)
- Sākotnēja neiespējamība(1413., 1543.)
- Neatbilst likumam, labiem tikumiem, reliģ.
- Objekts izslēgts no apgrozības.